

نظامنامه داخلی*

دارالشورای ملی ایران

مصوب ۲۹ شعبان المعظم ۱۳۲۴ قمری

فصل اول

در تعیین رئیس و نایبان رئیس و منشیان و تکالیف آنها

۱-- پس از افتتاح مجلس در اجلاس اول باید مطابق ماده ۳۲ و ۳۳ نظامنامه انتخابات تعیین رئیس و دو نایب رئیس و چهار منشی از منتخبین با کثرت آراء بشود رئیس با کثرت تام سایر با کثرت نسبی و در موقع انتخاب رئیس و نایبان و منشیان باید اقل سه ربع از اعضاء مجلس حضور داشته باشند.

تکالیف رئیس

۲-- افتتاح و اختتام اجلاس با رئیس است و قرار گرفتن یا برخاستن رئیس از جای خود علامت افتتاح و اختتام مجلس است قبل از اجتماع عده لازم از اعضاء برای شروع بمذاکرات رئیس مجلس را افتتاح نمیکند همچنین تعیین روز و ساعت اجلاس مقرر یا فوق العاده بعهده رئیس است .

۳-- تعیین مستخدمین مجلس از قبیل نویسنده و پیشخدمت و سرایدار و اجزاء نظمی و غیره مقرر داشتن تکالیف این اجزاء بعهده رئیس است .

۴-- پس از آنکه مجلسیان در موضوع معینی بقدر کفایت مذاکره کردند رئیس امر بتحصیل آراء مینماید و نتیجه عمل را بمجلسیان اعلان میکند .

* قانون فوق پس از تصویب نظامنامه داخلی مصوب ۱۳۲۸ قمری منسوخ شده است .

- ۵ - رئیس همیشه مراقب حفظ نظم در مذاکرات هست و هر وقت خلاف نظم ظاهر شود قوانین نظامیه مجلس را بمجلسیان تذکار مینماید .
- ۶ - هر يك از اجزاء مجلس از قوانین نظامیه مجلس منحرف نشود و بتذکار رئیس متنبه نشود رئیس تصصیر او را بمجلسیان اظهار میکند و حدی که موافق فصل سیم درباره او مقرر است اجرا مینماید .
- ۷ - رئیس مجلس داخل گفتگو نمیشود و سخنی آغاز نمیکند مگر در موقعی که مجلسیان نسبت بیکدیگر بی احترامی و خشونت کنند یا وقتی که چیزی از او پرسند در صورت اول باید مجلسیان را متذکر کند که ملتفت حفظ قانون باشند در صورت دوم باید جواب سائل را بیان کند .
- ۸ - هر گاه رئیس بخواهد در مباحثه مطلبی دخالت کند باید جای خود را بنایب رئیس سپرده خود در جای متکلم قرار گرفته و آنچه صلاح داند مذاکره کند .
- ۹ - اگر بواسطه نزاع و مشاجره اعضاء امر مذاکرات معوق شود رئیس میتواند موقتاً باندازه رفع غائله اجلاس را تعطیل کند .
- ۱۰ - رئیس میتواند بهر يك از اعضاء مجلس بقدر يك هفته برای رفع حوائج شخصی آن شخص مرخصی بدهد .
- ۱۱ - رئیس مجلس در هر انجمن تحقیقی که از اعضاء مجلس تشکیل یافته باشد میتواند داخل شود و در مذاکرات آن انجمن شرکت نماید .
- ۱۲ - رسیدگی بصورت مجلس که منشیان در هر اجلاسی مینویسند بعهده رئیس است همچنین تعیین و تحدید مکتوبات قند نویسان برای اشاعه و طبع در روز نامجات .
- ۱۳ - شخص رئیس تابع مجلس است در عین اینکه سمت ریاست دارد .
- ۱۴ - نماینده مجلس نسبت بخارج منحصر بشخص رئیس است و هر وقت هیئت مجلس بخارج مجلس مثلاً بوزراء دولت مطلبی داشته باشد بتوسط رئیس فقط ابلاغ و تحصیل جواب میشود همچنین بالعکس .
- ۱۵ - رئیس مجلس میتواند بر حسب لزوم شخصاً یا بخواهش ده نفر از اعضاء مجلس یا وزیری اجلاسی محرمانه بدون حضور روزنامه نویس و تماشاچی یا انجمنی محرمانه مرکب از عده منتخبی از اعضاء مجلس تشکیل بدهد که سایر اعضاء مجلس حق حضور در آن نداشته باشند لیکن نتیجه مذاکرات انجمن محرمانه وقتی مجری تواند شد که در اجلاس محرمانه با حضور عده کافی از اعضاء مطرح مذاکره شده با اکثریت آراء قبول شود و اگر مطلب در مذاکرات انجمن محرمانه قبول نشد در مجلس عنوان نخواهد شد و مسکوت عنه خواهد بود .
- ۱۶ - در اول هر دوره اجلاسیه رئیس بودجه مخارج و مصارف آن دوره را تعیین کرده

در مجلس قرائت میشود بعد از آنکه در مجلس با کثرت آراء قبول شد یک نفر وکیل خرج از
اعضاء مجلس منتخب میشود که با نظارت انجمنی از مجلس مباشر مخارج باشد .

تکالیف نایبان رئیس

۱۷- بطور کلی تمام تکالیف رئیس در موقع غیبت رئیس بر نایبان رئیس وارد است .

تکالیف منشیان و دفتر دار

۱۸- نوشتن صورت مجلس برای هر اجلاس بطبع رساندن مذاکرات در اجلاس برای
تقسیم باعضای مجلس و رسیدگی بتحریرات تند نویسان و مقابله آنها با صورتهائیکه روزنامه
نویسان بر میدارند بعهده منشیان مجلس است .

۱۹- هر روز در حین افتتاح هر اجلاس منشی اصول مطالبی را که روز قبل در مجلس
طرح شده برای مجلسیان قرائت می کند که نتیجه مجلس سابق را در نظر داشته باشند .

۲۰- بعد از اجتماع مجلسیان باید حضار مجلس را با فهرستی که در دفتر ثبت است
تطبیق کرده عدّه حاضرین و غائبین را تشخیص بدهند همچنین تعیین عدّه حاضرین از اعضاء
قبل از شروع بمذاکرات یا رأی خواستن بعهده منشیان است .

۲۱- قرائت کلیه مکتوباتی که در مجلس باید خوانده شود با منشیان است مگر آنکه
مکتوب راجع بیکى از اعضاء مجلس باشد و خودش بخواند قرائت کند .

۲۲- وقتی که منشی مطلبی را در مجلس قرائت میکند اگر مجلسیان بتجدید قرائت امر
کردند باید دفعه ثانی و ثالث بخواند تا وقتی که از اعاده ذکر آن مستغنی شوند .

۲۳- هر يك از منشیان مادام که مشغول کار است حق دخالت در مباحثات ندارد مگر اینکه
کار خود را بمنشی دیگر واگذار کرده خود داخل در مباحثات شود .

۲۴- در موقع تعیین اکثریت شمردن آراء بعهده منشیان است .

۲۵- مکتوباتی که از طرف مجلس نوشته میشوند اعم از سؤال یا جواب باید یکی از
منشیان مسوده کرده پس از تصویب مجلس و امضای رئیس بدفتر بفرستند که آنرا پاك نویس کرده
بامضای رئیس برسانند و اصل را با اسناد راجعه بآن ثبت و ضبط نمایند .

۲۶- یک نفر دفتر دار از اعضاء مجلس منتخب میشود که متصدی ضبط اسناد و ترتیب دفتر
باشد و نوشتجات و ثبتهائیکه منشیان باو میدهند بترتیب مخصوص ضبط کند که در موقع لزوم
مراجعه به آنها سول و آسان باشد .

- ۲۷- نوشتجات و دفاتری که مربوط بمجلس است دفتردار حق ارائه آن را باحدی ندارد مگر با اجازه تمام یا اکثر افراد مجلسیان وهمچنین اطلاعاتیکه دفتردار یا اجزاء دفترخانه در ضمن خدمت تحصیل کرده اند نباید اشاعه واقشاء نمایند .
- ۲۸- ثبت اسامی اعضای انجمنهای تحقیق بادستورالعمل کاروتاریخ مأموریت آنها همیشه باید در دفتر حاضر باشد .
- ۲۹- برای تعیین تکالیف دفتردار و اجزاء و مستخدمین دفترخانه دستورالعمل مخصوص نوشته خواهد شد و بتصویب اعضاء مجلس خواهد رسید .

فصل دوم

در حدود سایر اعضاء مجلس

- ۳۰- اعضاء مجلس باید در نهایت ادب واحترام بایکدیگر رفتار کنند و از حیث رعایت ادب فرقی میان افراد اهل مجلس ملحوظ نیست .
- ۳۱- تواضع کردن و ادای بعضی رسومات که اسباب تفرقه حواس باشد در مجلس ممنوع است .
- ۳۲- هر يك از اعضاء مجلس حق دارد موافق فصل پنجم مطلبی را عنوان کند و در رد و قبول هر امری که دیگری ابتدا کرده و در تحت مذاکره است رأی خود را اظهار کند .
- ۳۳- الکل و شرب واستعمال دخانیات در اطاق مجلس ممنوع است .
- ۳۴- باید هر يك از افراد مجلسیان مواظب باشد که تضييع حق دیگری را نکند مثلاً اگر یکی از اجزاء مشغول نطق است به نجوی کردن یا قیل و قال کردن حواس او را متفرق نکند .
- ۳۵- اگر اتفاقاً دو نفر از مجلسیان مقارن یکدیگر اجازه نطق خواستند سبقت در استیذان ولو بچند ثانیه حق تقدیم میدهد .
- ۳۶- اگر یکی از مجلسیان شکایت شخصی راجع بیکی از اعضاء مجلس داشته باشد باید بمجلس اظهار کند و بعد از این که مدعی علیه جواب شخص شاکی را گفت هر دو از مجلس خارج شوند تا در غیاب آنها اهل مجلس درماده شکایت رسیدگی کرده حکم مسئله را معلوم کند .
- ۳۷- هر يك از اعضاء مجلس بر ترك یا خلاف فصلی از نظامنامه داخلی مطلع شود حق دارد برئیس اطلاع داده منع واصلاح آنرا بخواهد .

فصل سوم

در جنایات و مجازات اعضاء مجلس

جنایات اعضاء مجلس بچهار درجه تقسیم میشود

- ۳۸- درجه اول از قبیل نجوی کردن و سرفه کردن بعد در موقع نطق یکی از اعضاء و مجازات این درجه ملامت کردن و نصیحت کردن برترک این افعال است .
- ۳۹- درجه دوم مثل مخالفت قوانین نظمیه یا اعاده نجوی وقیل و قال با وجود ملامت و نصیحت و مجازات این درجه بیرون رفتن از مجلس است بامر رئیس بقدریک ساعت .
- ۴۰- درجه سوم حاضر نشدن در تکالیف مقرر است مثل اینکه یکی از اعضاء در ده اجلاس متوالیه بدون عذر صحیح از حاضر شدن مجلس تقاعد کند در این صورت مجلس باو تکلیف خواهد کرد که از عضویت استعفاء کند اگر بعد از تکرار تکلیف استعفا ناسه مرتبه استعفا نکرد از عضویت خلع میشود و عضو دیگر بجای او انتخاب میشود و این عضو از وکلای هر طبقه و ایالتی باشد در صورت اقتضای فرصت باید همان طبقه و ایالت بدل او را تعیین کنند و قبل از تعیین هیئت مجلس از او وکالت خواهد کرد .
- ۴۱- درجه چهارم خیانت کردن ب هیئت مجلس از قبیل رشوه گرفتن یا افشای سر مجلس یا سعی در تخریب اساس و اخلال در پیشرفت کار مجلس است بغرض و جزای این درجه بعد از ثبوت خیانت اخراج از عضویت مجلس و فرستادن بمحکمه عدلیه و تعاقب در مجازات خائن است .

فصل چهارم

در طریقه رسیدگی بمطالب

- ۴۲- مطلبی که از طرف دولت بمجلس میرسد بکلمه (اظهار) تعبیر میشود و مطلبی که از طرف اعضاء مجلس باشد بکلمه (عنوان) و آنچه سایر مردم بفرستند بکلمه (عریضه) .
- ۴۳- هر گاه عریضه ای بمجلس برسد و بیشتر از سه ربع اعضاء مجلس مذاکره آنرا بیفایده بدانند بر رئیس اظهار میدارند که مطلب قابل مذاکره نیست .
- ۴۴- هر گاه مطلبی باشد که فوهم آن موقوف بقوم مطلب دیگر باشد اول مطلب موقوف علیه را مذاکره کرده بعد بمطلب اول میپردازند .

۴۵- اگر مطلب پیچیده و درهم و متوقف بر مطالب متعدده دیگر باشد مجلسیان مختارند که خودشان اطراف و حواشی مسئله را تنقیح کرده در مجلس مذاکره نمایند یا انجمن تحقیق مخصوص برای رسیدگی بآن تشکیل کنند .

فصل پنجم

در طریقه تقدیم بمجلس

۴۶- اگر کسی از مجلسیان چیزی راجع برفع و مصلحت عموم بنظرش رسید بعد از آنکه در لایحه نوشته و خواست بمجلسیان عرضه دارد باید از رئیس اجازه بخواهد بعد از تحصیل اجازه میتواند شخصاً بمحلی که برای نطق و تکلم معین شده برود و لایحه مرقومه را قرائت نماید یا لایحه را بدهد که یکی از منشیان بخواند اگر پانزده نفر از اعضاء مجلس با عنوان او همراه شدند یعنی مشاوره آن عنوان را تصویب کردند مطلب او در مجلس قبول میشود و در تحت مشاوره درمیآید .

۴۷- بعد از قبول مطلبی مجلس مختار است در همان ساعت در آن ماده مذاکره کند یا محول بوقت دیگر بگذارد .

۴۸- سایر مردم نیز میتوانند در صلاح بینی یا شکایات مطالب خود را مکتوباً با امضاء و نشانه منزل بمجلس بفرستند که در انجمن عرایض رسیدگی شده آنچه تکلیف مجلس است رفتار شود .

فصل ششم

در طریقه تشکیل انجمنهای تحقیق و سپردن مطالب بآنها

۴۹- مقصود از انجمن تحقیق هیئتی است که اعضاء مجلس برای رسیدگی مطلب بخصوص از میان خود انتخاب میکنند و آن بر حسب ضرورت و لزوم موقتی یا دائمی خواهد بود .

۵۰- در موقع تشکیل انجمن اول باید تعیین کنند که برای انجام کاری که موضوع تحقیق است چند نفر اجزاء لازم است و بعد از تعیین عده اجراء شروع با انتخاب کنند و طریقه انتخاب آنست که رئیس اسامی اشخاصی را که برای عضویت انجمن صلاحیت دارند معین کرده بمجلسیان

اظهار میکند اگر قبول کردند همان اشخاص اعضای انجمن خواهند بود والا هر کدام مقبول مجلسیان نباشد بحکم اکثریت تبدیل میشود .

۵۱- هر يك از انجمنهای تحقیق يك نفر رئیس و یک نفر منشی و يك راپورت دهنده ما بین اعضاء خود انتخاب خواهند کرد .

۵۲- تکلیف اعضای این انجمن آنست مطلبی که بآنها رجوع شود اول بطور صحت تنقیح کرده بعد بدقت تمام مذاکره کنند بعد از فهم مطلب نتیجه تحقیقات را راپورت کرده در موقعی که مجلس معین میکند بمجلس عرضه دارند .

۵۳- اگر انجمن تحقیق برای مذاکره در امری است که یکی از اعضاء عنوان کرده باشد در اینصورت باید آن عضو یکی از اعضای انجمن باشد و اگر انجمن راجع بمطلبی است که از طرف وزیرى اظهار شده آن وزیر میتواند در آن انجمن حضور داشته باشد و در مذاکرات شرکت نماید .

۵۴- بعد از انتخاب اعضاء انجمن باید منشی اسامی آنها را ثبت کند و صورت اسامی اعضاء را بدستور العمل و ترتیبی که مجلسیان برای انجمن مقرر کرده اند نوشته بعد از امضای رئیس بر رئیس انجمن تحقیق بدهد .

۵۵- تکلیف انتظامات داخلی اعضای انجمن در حکم انتظامات مجلس شورای ملی است .

۵۶- اگر اعضاء انجمن تحقیق از دستور العمل مجلس منحرف شوند و بر خلاف مأموریت مقررہ رفتار کنند اعمال آنها از درجه اعتبار ساقط است .

۵۷- اعضای انجمن تحقیق در باب حدود و تنبیهات و شکایات باید بمجلس شورای ملی رجوع کنند .

۵۸- راپورت دهنده انجمن بعد از ختم عمل نتیجه تحقیقات و خلاصه رأی انجمن را بمجلسیان اظهار میکند یا تفصیلاً راپورتی را که حاضر کرده است قرائت میکند و نوشتجات راجع بمطلب را با راپورت انجمن بر رئیس مجلس تسلیم میکند تا باز تفصیلاً در موقع بسمع مجلسیان برسد و معلوم شود رأی انجمن در مجلس نیز قبول شده یا نه در صورت عدم قبول خود مجلس در آن خصوص استیناف میکند یا انجمن دیگر انتخاب مینماید .

فصل هفتم

در انجمن تحقیق عرایض

۵۹- چون عده عرایض بمجلس از طرف مردم غالباً زیاد خواهد بود لهذا برای

رسیدگی بعرایض يك انجمن تحقیق عرایض برقرار میشود این انجمن عرایضی را که لیاقت مذاکره در مجلس داشته باشند عیناً بمجلس اظهار میدارد و از سایر عرایض هفته ای یکمرتبه فهرستی ترتیب داده با اشاره بخلاصه آنها بعرض مجلس خواهد رسانید .

فصل هشتم

در تصحیح و تجزیه مطالبی که بمجلس داده میشود

۶۰- اگر اصل مطلبی که بمجلس وارد میشود ناطق بر بعضی جزئیات نباشد اعضاء مجلس میتوانند جزئیات مطلب را معین کرده تحت مشاوره در آورند .

۶۱- مطلبی که بمجلس داده میشود تکلیف اعضاء مجلس یا تکلیف اعضاء انجمنهای تحقیق این است که اگر در عبارات و طریقه ادای آن یا در شرح جزئیات عیب و نقصی باشد تصحیح کرده بعبارات واضح و روشن تعبیر کنند بعد از تصحیح اگر جزئیات و فروع زیاد داشته باشد باید آنرا با جزائیکه مطلب از آنها ترکیب شده تجزیه کرده در هر يك علیحده گفتگو کنند مثل اینکه شخصی مطلبی داده است که فلان مالیات باید از فلان محل گرفته شود و بفلان مصرف برسد يك جزء مطلب گرفتن مالیات است از این محل و جزء دیگر مصرفی است که معین شده پس باید مطلب را باین دو جزء تجزیه کرده در هر يك علیحده مذاکرات کنند و رأی مجلس یا انجمن را در هر کدام تعیین نمایند .

۶۲- یکی از شرایط تصحیح مطالب این است بعد از فراغت از تصحیح سه مرتبه در مجلس خوانده شود اول بعباراتی که صاحب مطلب داده است بدون کم و زیاد دوم باضمیمه آنچه کم و زیاد کرده اند سوم بعد از تصحیح تام و علت سه دوره قرائت این است که معلوم شود تفاوت مطلب تصحیح شده و کم و زیاد آن با اصل مطلب چیست .

فصل نهم

در ترتیب مذاکره مطالب

۶۳- هنگامی که مطلب در تحت مذاکره است دیگری نباید مطلب مجددی در آن داخل کند تا مذاکره آن مطلب تمام بشود مگر آنکه مطلب ثانی مقدمه مطلب اول باشد و مجلسیان بان محتاج باشند .

۶۴- مطالبی که بمجلس میرسد هر کدام مهمتر است مذاکره و انجام آن باید مقدم باشد .

۶۵- وقتیکه مطلب بمجلس رسید و رئیس مذاکره آنرا بروزی معین توقیت کرد باید این مطلب در فهرست آنروز ثبت شود تا در آن روز و در ساعتی که معین کرده اند در آن مذاکره شود اتفاقاً اگر مجلسیان در آن ساعت بمطلب دیگر مشغول شدند هر کس از اعضاء مجلس ملتفت شد حق دارد اظهار کند که موقع مذاکره فلان مطلب رسیده است و باید آنرا مقدم داشت .

۶۶- اگر مطلب مهمی پیش آید که انعقاد مجلس برای مذاکره آن لازم باشد و تا موعد انعقاد مجلس معمول فاصله باشد باید رئیس اعلان کند که در فلان وقت و فلان ساعت انعقاد مجلس فوق العاده برای فلان مطلب لازم است و مجلسیان باید در همان روز و ساعت معین حاضر شوند بعد از حضور و مذاکره اگر باز بانعقاد مجلس دیگر احتیاج افتاد هر یک از مجلسیان می توانند ضرورت مجلس فوق العاده دیگر را اظهار کنند و رئیس وقت وساعت آنرا معین نماید تا وقتی که مذاکره آن مطلب ختم و اعاده مجلس فوق العاده ضرور نباشد .

۶۷- مطالب دولتی و مطالب اساسی باید سه مرتبه در مجلس قرائت و مطرح مذاکرات شود .

۶۸- ترتیب قرائت سه گانه این است که پس از قرائت اول در اصول مسئله مذاکره کننده و معلوم شود که رجوع بانجمن تحقیق لازم است یا نیست از قرائت اول تا قرائت ثانی باید اقلادوروز فاصله باشد و اگر مطلب راجع بانجمن تحقیق شود باید از روزیکه مجلس انجمن تحقیق باعضاء تقسیم میشود تا روز قرائت ثانی سه روز بگذرد .

۶۹- پس از قرائت ثانی اصلاحاتی که بنظر اعضاء مجلس میرسد باید بترتیب مقرر اظهار نمایند و بدلائل لازمه استدلال کنند پس از انجام مذاکرات نتیجه آنها را که یکی از منشیان نوشته است بانضمام صورت اصل مطلب در نوبت ثالث قرائت نموده آراء اهل مجلس معین شود یقین است اگر در قرائت ثانی مجلس مطلب وارد کند قرائت ثالث واقع نخواهد شد .

۷۰- پس از انجام مذاکرات در قرائت ثانی و تقسیم صورت مجلس باعضاء تا قرائت ثالث باید اقلادوروز فاصله باشد بعد از قرائت ثالث اصلاحی که یک یا چند نفر اظهار نمایند مطرح مذاکره نمیشود مگر آنکه پانزده نفر متفقاً آن اصلاح را بخواهند و نتیجه قرائت ثالث رد یا قبول خواهد بود .

۷۱- مطالبیکه در یک دوره اجلاسیه قرائت نشده باشد تا پس از قرائت ناتمام مانده باشد در دوره دیگر مطرح مذاکره نمیشود مگر اینکه مجدداً اظهار شود .

۷۲- برای تحصیل آراء باید مطالبیکه مطرح مذاکرات بوده قبل از رأی خواستن جهت تذکار حاضرین در اطاق خوانده شود .

فصل دهم

بعضی قوانین در مباحثه و مذاکره مطالب

۷۳- در صورتیکه دو نیک از اعضاء مجلس حضور داشته باشند شروع بمذاکرات و در صورتیکه سه ربع حاضر باشند اقدام بتحصیل آراء میشود اگر عده حاضرین از سه ربع کمتر باشد تحصیل آراء نمیشود .

۷۴- حق نطق با کسی است که پس از عنوان مطلبی اول خواهش نطق کند و بعد بترتیب اظهار .
۷۵- هر يك از مجلسیان که مستعد برای نطق هستند در اول امر بیش از یک مرتبه حق نطق ندارند ولی بعد از آنکه سایر اعضاء مجلس هر کدام یک مرتبه نطق کردند یا از سکوت آنها معلوم شد که نطق در آن موضوع معین ندارند و مطلب هم مجمل مانده آنوقت ناطق اول میتواند با اجازه رئیس ثانیاً نطق کند تا وقتیکه مطلب تعیین و تشریح شود .

۷۶- اگر یکی از مجلسیان که نوبت نطق اوست نطق کرد ولی مجلسیان نطق او را ملتفت نشدند میتواند از رئیس اجازه بخواهد که نطق خود را تجدید نماید .

۷۷- در موقعی که مباحثه مطلبی در مجلس طول کشید و رأی مجلسیان معلوم نشد هر يك از آنها میتواند برخاسته و اظهار دارند که مذاکره این مطلب طول کشیده باید رئیس اکثریت آراء را معین کند در این موقع اگر پانزده نفر از مجلسیان شخص متکلم را تقویت کرد ندر رئیس باید فوراً بمجلس اعلان بدهد و در صد کسب اکثریت بر آید .

فصل یازدهم

در طریقه بدست آوردن اکثریت آراء

۷۸- برای تعیین اکثریت آراء پس از اعلان رئیس بهر يك از اعضاء دو قطعه مقوا داده میشود که یکی از آنها سفید و دیگری کبود خواهد بود و اسم گیرنده روی آنها چاپ است مقوای سفید نشانه قبول و کبود نشانه رد مطلب است هر يك از اعضاء باید رأی خودش را بانداختن یکی از دو قطعه مقوا در ظرفی که نزد او میبرند ظاهر سازد پس از تحصیل آراء تمام اعضاء آن ظرف را در حضور حاضرین خالی میکنند و یکی از منشیان مقوای سفید را جدا و مقوای کبود را جدا بصورت بلند شماره مینماید و رئیس مجلس حاصل شماره را اعلام میکند .

۷۹- رئیس و منشیان باید رأی خود را بعد از آراء سایرین و قبل از شماره آراء بترتیب فوق اظهار نمایند .

۸۰- هر گاه در موقع بدست آوردن اکثریت آراء يك یا چند نفر که عدۀ آنها بیش از ربع عدۀ اعضای مجلس نباشد حاضر نبودند حق ندارند رأی مجلس را قبول نکنند .

فصل دوازدهم

در توضیح خواستن از ادارات

۸۱- سؤالات مکتوبی که از طرف مجلس از وزراء میشود باید در ماده معین باشد و پانزده نفر از اعضاء مجلس آنرا امضاء نموده بر رئیس بدهند که سواد آنرا بمهر مجلس بمقام صدارت تبلیغ نموده اصل را بدفتر خانۀ مجلس بسپارد در موقعیکه رئیس این سؤالات را بمقام صدارت یا وزراء تبلیغ میکند باید روزی را تعیین کند که صدراعظم یا وزیرى که مطلب راجع باوست یا معاون آنها برای جواب دادن در مجلس حاضر شود .

۸۲- روز موعود اول کسیکه توضیح خواسته و منشاء سؤال بوده مطلب را اظهار و موجه میدارد تا وزیر یا معاونیکه حاضر است جواب بگوید .

فصل سیزدهم

در انشاء عرایض بحضور مبارک

۸۳- برای انشاء عرایض بحضور مبارک همایونی انجمنی مرکب از دوازده نفر از اعضاء مجلس تشکیل میشود که هر دو نفر از آنها از طبقه ای باشند این انجمن بر ریاست رئیس مجلس عریضه را نوشته پس از قرائت در مجلس بتوسط هیئتی که مرکب است از رئیس مجلس و شش نفر دیگر که طبقات ششگانه انتخاب کنند بعرض میرسد .

فصل چهاردهم

در رسیدگی بشکایات راجعۀ به انتخابات

۸۴- چنانکه در نظامنامه انتخابات مقرر است شکایات در انتخابات را باید بالاخره راجع

بمجلس شورای ملی نمایند و برای رسیدگی باین شکایات باید انجمن تحقیقی تشکیل شود که بمواد شکایات رسیدگی نماید .

۸۵- شکایات راجعه بانخابات رادر هر محلی باید در ظرف ده روز پس از انجام انتخابات پیستخانه آن محل داده باشند والا طرف ملاحظه نخواهد بود .

۸۶- انجمن تحقیقات شکایاتی را که بموقع بمجلس ارسال شده باشد رسیدگی مینماید و صورت مجلس انجمن را بمجلس عرضه میدارد و اگر منتخبی برخلاف نظامنامه انتخاب شده باشد باید آن انتخاب اعاده شود ولی تارویکه در این خصوص حکم مجلس صادر نشده آن منتخب از اعضای مجلس محسوب است و حق رأی دادن دارد .

فصل پانزدهم

در تکالیف تماشاچی

۸۷- عموم مردم میتوانند بداشتن بلیط برای استماع مذاکرات در اجلاسات علنی داخل مجلس شورای ملی بشوند و در جائیکه برای تماشاچی مقرر است بنشینند .

۸۸- تماشاچیان بویچوچه حق شرکت در مذاکرات مجلس ندارند و باید در کمال آرامی نشسته فقط مستمع باشند .

۸۹- تماشاچیان باید در ورود بمجلس خود را مکلف باطاعت قوانین نظمیه مجلس دانسته در صورت تخلف از آنها از هر گونه اقدامات سخت نرنجند .

خاتمه

۹۰- هر يك از این قوانین و نظامات که بحکم تجربه و اقتضای وقت جالب نسخ و تغییر باشد اعضاء مجلس بحکم اکثریت میتوانند آنرا بقانون دیگر که مناسب با حال مجلس باشد تبدیل کنند و همچنین فصول حدیدی که طرف احتیاج بشوند بر این نظامنامه اضافه خواهد شد .